DD. AA.

Joan Rubió i Bellver: arquitecte modernista

Col·legi d'Arquitectes de Catalunya – Col·legi Major Ramon Llull. Barcelona, 2007. 160 pàgines.

Joan Rubió i Bellver (1870-1952), malgrat la seva important contribució a l'arquitectura de l'època amb la projecció del nou tipus de cases torre de famílies benestants, grans obres institucionals i diversos projectes, no és prou conegut pel gran públic ni ha estat, probablement, prou considerat pels estudiosos del Modernisme arquitectònic a Catalunya. Rubió i Bellver és un dels arquitectes cabdals del Modernisme i l'arquitecte de més anomenada que treballà a Ripoll, tant en projectes de nova construcció com de reforma, ampliació i restauració.

Avançar en el coneixement d'aquest personatge decisiu de la segona generació de modernistes i retre-li homenatge és la voluntat amb què sorgeix aquest llibre de Manuel de Solà-Morales i Rubió, nét de l'arquitecte i germà d'Ignasi de Solà-Morales, autor de l'única monografia de què disposàvem fins ara, *Joan Rubió y la fortuna del Gaudinismo,* revisada i actualitzada en aquesta publicació.

En el llibre que ressenyem, la figura i l'obra de Joan Rubió i Bellver són presentades i analitzades, des de diferents vessants i de la mà d'estudiosos diversos. També hi han col·laborat els arquitectes que han dut a terme, en els darrers anys, la rehabilitació o transformació d'algunes d'aquestes torres —Carme Ribas, Pere-Joan Ravetllat, Antoni de Moragas i Oriol Bohigas—, i ens aporten textos molt frescos sobre la seva experiència, la qual cosa dóna un aire actual a aquesta publicació. És interessant, també, el text d'Antoni Marí sobre aquesta expansió urbanísitica a Barcelona a principis del segle XX.

El llibre consta de set capítols i de la reproducció facsímil de «La catedral de Palma», la conferència impartida per Rubió i Bellver l'any 1912. En el primer capítol se'ns presenta la figura de Rubió com a peça clau, però poc coneguda, del Modernisme català.

El capítol segon, «Les onze torres de Rubió i Bellver (1900-1910)» és la part més extensa del llibre: es tracta de 98 pàgines dedicades a aquesta nova forma d'habitatge unifamiliar fora de la ciutat que representaren, per a l'ar-

quitecte, el punt de partida de la seva obra i, per a l'època, una nova tipologia residencial característica de la burgesia barcelonina de principis de segle i un nou tipus d'ordenació urbana. Les torres aquí documentades són: la Torre Espinal, a la Colònia Güell; la Torre Canals o «Torre dels Matons», enderrocada els anys cinquanta; la Torre Golferichs o «el Xalet», a la Gran Via; la Torre Alemany; la Fornells, «la Mona de Pasqua»; la Lluís Sànchez; la Torre Roviralta, «el Frare Blanc»; la Dolcet; la Casacuberta; la Rialp, i la Torre Ripol, destruïda en els anys setanta.

Dins aquest mateix capítol, hi ha l'apartat «Altres torres», en el qual apareixen tres cases més que Rubió construí: la Torre Bonada (can Bonada) a Ripoll, la Torre Roig al barri d'Horta i Can Trinxet a Sant Feliu de Codines. Aquestes tres edificacions, desafortunadament, no reben el mateix tractament que les anteriors tant pel que fa al text (no se'n fa cap descripció ni anàlisi) com pel que fa a la fotografia. Hem de tenir en compte que can Bonada, per exemple, és un edifici emblemàtic a Ripoll i forma part de la ruta modernista de la vila i aquí ni tan sols les dues fotografies que es publiquen són de la bellesa merescuda. Igualment passa amb la capella de Sant Miquel de la Roqueta, que hi apareix anecdòticament com a exemple de planta circular i il·lustrada amb imatges poc generoses.

En la resta de capítols, de menor importància dins aquesta publicació, s'analitza la relació de Rubió i Bellver amb l'illa de Mallorca; s'observa el vessant públic d'aquest personatge i la seva implicació en la definició del pensament català als anys del Modernisme; es presenta la correspondència generada entorn el Xalet Serra; es fa esment de la donació de l'arxiu que la família de l'arquitecte fa al COAC i, finalment, hi apareix la cronologia de l'arquitecte on podem veure que Rubió també participà en obres institucionals, socials i religioses entre les quals consten el disseny del baldaquí del monestir de Ripoll en l'any 1912 i la construcció de l'Hospital de Campdevànol el 1917. Des del punt de vista ripollès, hi trobem a faltar referències sobre la participació de l'arquitecte en nombrosos projectes al monestir de Santa Maria de Ripoll i d'altres que no arribaren a executar-se. És aquesta, doncs, una obra descompensada quant al tractament dels edificis projectats per Rubió i una oportunitat perduda per conèixer-lo bé.

La part gràfica d'aquesta obra està, en general, molt ben tractada, tal i com ha de ser en un llibre d'aquestes característiques. Hi apareixen plànols de la ciutat de Barcelona que permeten situar les obres de Rubió, gràfics que

mostren l'evolució de les plantes —cada vegada més complexes— en les seves torres de Barcelona, i també hi trobem les plantes i dibuixos dels projectes circulars com el de Sant Miquel de la Roqueta a Ripoll.

Pel que fa a la fotografia, les imatges de les cases són nombroses, fins a 25 de la Torre Roviralta, lluminoses i ben trobades en tant que permeten fer una bona anàlisi i seguiment de l'obra de Rubió. La majoria de fotografies, en color, són actuals i ens ofereixen una visió completa de cada casa i el seu entorn, les diferents façanes i cantonades, i els elements i materials arquitectònics característics de Rubió. En alguns casos, també s'hi poden veure fotografies històriques que ens ofereixen la imatge original de la casa i la incipient urbanització dels terrenys. El text que introdueix cada torre, de Manuel de Solà-Morales, és breu però està ben elaborat.

Per acabar, podem dir que la contribució principal d'aquest llibre ha estat l'actualització i aprofundiment en l'obra de Joan Rubió i Bellver pel que fa referència a les onze torres que construí a la ciutat de Barcelona, però no tant per conèixer-lo a fons. Evidentment, doncs, es tracta d'un catàleg selectiu, ja que existeixen altres projectes destacats dins i fora de la capital que, en el cas de Ripoll, podem conèixer àmpliament en el llibre d'Agustí Dalmau *El patrimoni d'artistes modernistes a Ripoll*.

Maria Josep Casals i Ricart